

Raadsstuk

Onderwerp: Koersdocument Werk en Inkomen
BBV nr: 2016/255655

1. Inleiding

In oktober 2011 is *Kans en Kracht* door de gemeenteraad vastgesteld. Dit plan beschreef de uitvoeringstaken van SZW (Werk en Inkomen) tot 2015. Sindsdien is de opgave van Werk en Inkomen veranderd, onder meer door de nieuwe Participatiewet. Deze ontwikkelingen betekenen dat een herijking van de principes van *Kans en Kracht* op zijn plaats is. In het *Koersdocument Werk en Inkomen* wordt de visie op de activering van Haarlemmers met een bijstandsuitkering aan de gemeenteraad voorgelegd. Het *Koersdocument Werk en Inkomen* vertaalt de leidende principes van *Samen voor Elkaar* en de *Transformatienota sociaal domein* naar 8 uitgangspunten voor de uitvoeringstaken voor werk en inkomen:

1. Uitkeringsgerechtigden ondersteunen we zowel met re-integratie naar werk als met participatie. Werk voor wie dat kan, participatie voor wie werk (nog) niet mogelijk is.
2. De gemeente is regisseur en werkt samen met partners in de stad. Daarbij maken we optimaal gebruik van de kracht van de stad: (sociaal) ondernemers, wijkinitiatieven, social return.
3. De gemeente wil de inwoners in haar uitkeringsbestand regelmatig spreken, waarbij de frequentie wordt bepaald door de afspraken die we maken over participatie en re-integratie. Dat is maatwerk.
4. Pasmatch is onze strategische partner. Daarnaast willen we met Pasmatch en andere partners in de stad op zoek gaan naar innovatieve manieren om onze inwoners te ondersteunen in hun participatie op de arbeidsmarkt en de maatschappij.
5. We willen dat over twee jaar de afspraken over re-integratie en ondersteunen van werkgevers op regionale schaal zijn gemaakt.
6. Uitkeringsafhankelijke inwoners maken gebruik van een brede infrastructuur aan activiteiten. De gemeente stimuleert en zo nodig initieert de ontwikkeling van deze infrastructuur.
7. We bestrijden de paarse krokodil, bijvoorbeeld door in regelluwe zones op zoek te gaan naar onnodig beperkende regels en procedures.
8. Jaarlijks wordt een vast deel van de rijksmiddelen voor participatie bestemd voor re-integratie en participatie van mensen in de uitkering, inclusief activering van mensen die geen betaald werk kunnen doen.

2. Voorstel aan de raad

Het college stelt de raad voor:

1. Het *Koersdocument Werk en Inkomen* vast te stellen en als beleidskader te hanteren.

3. Beoogd resultaat

Alle uitkeringsafhankelijke inwoners van Haarlem worden uitgedaagd en ondersteund om te participeren. Bij voorkeur door betaald werk of een traject naar werk, anders door participatie en activering.

4. Argumenten

Het voorstel past in het ingezet beleid

Het *Koersdocument Werk en Inkomen* geeft, conform de afspraken uit het Coalitieakkoord en de Programmabegroting 2016 invulling aan de bestuurlijke keuzes in het domein werk en inkomen. Naast inzet op directe bemiddeling naar werk wordt voortaan ook inzet (participatie en activering) op het bestaande bestand gedaan.

Het Koersdocument Werk en Inkomen geeft uitvoering aan de beleidsdoelstellingen van Samen voor Elkaar en de Transformatienota

De uitgangspunten vormen de basis voor het ondersteunen en stimuleren van inwoners om naar vermogen mee te doen in en actief deel uit te maken van de Haarlemse samenleving. Daarbij doet de gemeente wat nodig is: naar betaald werk voor wie kan werken, re-integratie of scholing voor wie wat extra's nodig heeft en participatie voor mensen die (nog) niet kunnen werken. De kennis en vaardigheden om mensen te activeren en ondersteunen vinden we deels bij de partners in de stad.

Om dat te realiseren gaan we van alle uitkeringsafhankelijke inwoners een beeld vormen van hun mogelijkheden, talenten en kansen op de arbeidsmarkt ('Ken je klant'). Zo kunnen we beter inspelen op vragen van bijvoorbeeld werkgevers of veranderende wetgeving. Ook helpt dit in het preventief handelen – contact hebben kan voorkomen dat vraagstukken problemen worden. Die kennis bouwen we niet alleen op - ook het sociaal wijkteam en partners in de stad hebben regelmatig contact met klanten en weten zo van hun mogelijkheden, talenten en beperkingen. Zij kunnen bijvoorbeeld signaleren wanneer iemand een vervolgstap op de arbeidsmarkt kan zetten.

Het Koersdocument Werk en Inkomen ondersteunt alle mensen met een uitkering.

Werken, vrijwilligerswerk, dagbesteding of op een andere manier actief zijn in de samenleving levert een netwerk op en draagt bij aan eigen kracht en zelfvertrouwen. Daarom zet de gemeente maximaal in op het stimuleren van mensen naar werk of participatie. Dat werkt preventief - het helpt bij het voorkomen van eenzaamheid, financiële problematiek en gezondheidsproblemen. We verbreden de inzet van de gemeente. Naast directe bemiddeling naar werk en voorkomen van instroom, begeleiden we ook mensen met minder directe kansen op de arbeidsmarkt en een langere uitkeringsduur naar participatie.

Daartoe sluiten we zo veel mogelijk aan bij wat er al is in de stad. De basisinfrastructuur, vrijwilligersorganisaties en (buurt)initiatieven bieden veel kansen om actief te zijn. Met uitkeringsafhankelijke inwoners worden afspraken gemaakt over deelname aan een stedelijke infrastructuur van ervaringsgroepen, workshops, groepsgewijze re-integratieactiviteiten, netwerkbijeenkomsten en banenbeurzen. De gemeente stimuleert en initieert zo nodig deze infrastructuur (Koersdocument uitgangspunten 1, 2, 3 en 6).

Strategisch partnerschap werkt en kan krachtiger – maar is niet het enige.

Het strategisch partnerschap met Pasmatch biedt de gemeente een stevige samenwerkingspartner bij het re-integreren van uitkeringsgerechtigden. Het strategisch partnerschap met Pasmatch wordt verbreed. Naast de opdracht om mensen naar werk te begeleiden, zet Pasmatch haar dienstverlening in naar stimuleren van participatie en activering van mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt.

Daarnaast maakt de gemeente optimaal gebruik van en sluit zij aan bij initiatieven in de stad die gericht zijn op versterken van meedoen en participatie, zoals Actief Talent en de Haarlemse keten.

In dit kader onderzoeken we ook verder wat de mogelijkheden zijn voor slimme combinaties tussen arbeidsmatige dagbesteding (Wmo) en activering op basis van de Participatiewet. Samen met Pasmatch en andere partners in de stad gaan we op zoek naar innovaties. We verwachten dat er nog meer kansen, ook financieel, liggen in benutten van social return, sociaal ondernemerschap en samenwerking met werkgevers. Actief Talent en de Haarlemse Keten zijn goede lokale voorbeelden, en ook elders in het land zien we mooie voorbeelden hiervan. Deze willen we de komende jaren verder ruimte geven en inzetten en zo te sturen op vernieuwing en diversiteit. Uitgangspunt is dat op termijn (2018) tenminste 60% van de dienstverlening voor re-integratie en participatie door Pasmatch wordt uitgevoerd (Koersdocument uitgangspunten 2 en 4).

Flexibilisering arbeidsmarkt vraagt om andere inzet.

De arbeidsmarkt verandert en flexibiliseert. Duurzame uitstroom en een dienstverband voor onbepaalde tijd zijn niet langer de norm. In de dienstverlening sluiten we aan bij die flexibilisering. We ondersteunen tijdelijke uitstroom. Zo krijgen meer inwoners uit het uitkeringsbestand de kans om werkervaring op te doen en een inkomen uit werk te verdienen.

Daartoe introduceren we een *uitkeringspauze* voor inwoners die door betaald werk maximaal drie maanden uitkeringsonafhankelijk zijn. Dat betekent dat deze inwoners niet opnieuw het Poortmodel doorlopen. Zelfstandig ondernemerschap is voor een deel van de bijstandsgerechtigden een mogelijkheid om uitkeringsonafhankelijk te worden. We stimuleren dat de komende jaren bij mensen die hiertoe de kans hebben (Koersdocument uitgangspunten 1 en 3).

Regionale arbeidsmarkt biedt kansen.

De regio waar Haarlem in ligt biedt veel kansen voor werkzoekenden. Samen met onze buurgemeenten en het UWV zijn we nog krachtiger in het maken van afspraken met werkgevers en ondernemers. Ook kunnen we onze middelen en kennis bundelen, bijvoorbeeld in de realisatie van garantiebanen. Zo vergroten we mogelijkheden voor mensen op zoek naar werk. We willen dat over twee jaar afspraken over re-integratie en ondersteuning van werkgevers op regionale schaal gemaakt zijn (Koersdocument uitgangspunt 5).

Werken volgens de bedoeling vraagt om minder regels.

Zoals we ook al in de Transformatienota schreven, is het bestrijden van de *paarse krokodil* een belangrijke opgave. Regels zitten elkaar soms in de weg, ook onze eigen regels. Op verschillende plekken in het land zien we 'regelluwe zones' ontstaan. Kleine teams die vanuit de praktijk oplossingen ontwikkelen – werken vanuit de bedoeling en de vraag van de klant. Op die manier kom je erachter welke regels moeten, nodig zijn en welke mogelijk overbodig. In de uitvoering van de dienstverlening zijn we alert op de 'paarse krokodil', onder andere door het starten van regelluwe zones waarin we op zoek gaan naar onnodig beperkende regels en procedures (Koersdocument uitgangspunt 7).

Het voorstel geeft richting aan de besteding van re-integratiemiddelen.

Voor het uitvoeren van re-integratie en het ondersteunen naar participatie is geld nodig. De beschikbare rijksmiddelen hiervoor zijn beperkt en nemen de komende jaren ook af. Binnen de beschikbare middelen gaan we jaarlijks een vast deel van de rijksmiddelen voor re-integratie bestemmen voor de ondersteuning van mensen naar werk en participatie. Als gevolg van de afnemende middelen, zullen op het totaal van voornemens en activiteiten keuzes gemaakt moeten worden.

De komende periode ontwikkelen we binnen dit beleidskader daar nadere voorstellen voor. Daarbij betrekken we de mogelijkheden om arbeidsmatige dagbesteding (Wmo) in te zetten (Koersdocument uitgangspunt 8).

Financiën

De middelen voor re-integratie nemen de komende jaren af, met name veroorzaakt door de dalende rijksbijdrage voor de WSW. In onderstaande tabel is in beeld gebracht wat de jaarlijks beschikbare middelen zijn (stand Meicirculaire 2016). Ten opzichte van de Septemercirculaire 2015 neemt de rijksbijdrage toe. Bij een gelijkblijvende meerjarenraming Paswerk ontstaat er dus extra ruimte voor inzet op re-integratie. Na aftrek van de bijdrage aan de GR Paswerk (gebaseerd op de meerjarenbegroting 2017-2020) is er in 2016 ruim € 4.500.000 beschikbaar voor overige activiteiten. Als gevolg van de dalende bijdrage voor de WSW neemt het beschikbare bedrag tot en met 2021 jaarlijks (fors) af.

Inkomsten	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Re-integratie	4.626.835	4.578.882	4.479.499	4.579.846	4.790.471	4.928.576	5.325.271
Wsw	17.273.023	16.618.876	15.251.584	14.143.459	13.270.615	12.348.317	11.904.411
Totale rijksbijdrage (Meicirculaire 2016)	21.899.858	21.197.758	19.731.083	18.723.305	18.061.086	17.276.893	17.229.682
Uitgaven	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Meerjarenraming Paswerk		16.741.379	15.638.493	15.477.997	15.316.012	15.105.900	15.105.900
Besteedbaar overige activiteiten		4.456.379	4.092.590	3.245.308	2.745.074	2.170.993	2.123.782

Om uitvoering te geven aan het Koersdocument en het principe van “Ken je klant” gaan we alle uitkeringsgerechtigden opnieuw spreken. Dat vraagt tijdelijk extra capaciteit om het huidige bestand in beeld te brengen. Deze bestandsanalyse kost, op jaarbasis circa 5 fte. De verwachting is dat het twee jaar kost om alle klanten te spreken. Om vervolgens mensen te kunnen blijven stimuleren om te participeren, organiseren we het werk op een andere manier. Uitgangspunt is dat de bestandsanalyse wordt uitgevoerd door vaste medewerkers, die een caseload opbouwen. Daarmee wordt vanaf 1 juli 2016 gestart; klanten die nieuw in de uitkering komen krijgen een vaste klantmanager.

De verwachte besparing op de uitkeringslasten (onder meer door het bevorderen van uitstroom en opsporen van onrechtmatig gebruik) door deze investering moet voldoende zijn om deze incidentele kosten van de bestandsanalyse te dekken.

5. Risico's en kanttekeningen

Verbreding activiteiten beperkt inzet van financiële middelen voor uitstroom

Een deel van de re-integratiegelden worden in de nieuwe werkwijze ingezet voor activiteiten die niet direct leiden tot uitstroom naar werk. Het totale budget voor re-integratie groeit niet, dus er zal in financiële zin per saldo minder worden besteed aan inzet enkel gericht op uitstroom naar werk voor inwoners met een beperkte afstand tot de arbeidsmarkt.

Rijksmiddelen voor re-integratie en participatie nemen per saldo af

Het Rijk stelt, via de Integratie-Uitkering Sociaal Domein middelen beschikbaar voor re-integratie en participatie. In diverse P&C-documenten is reeds gemeld dat er op termijn een tekort op de beschikbare middelen voor re-integratie en de sociale werkvoorziening (WSW) dreigt. We zullen de beschikbare middelen zorgvuldig besteden en monitoren of de besteding leidt tot de beschreven doelen.

Door zo veel mogelijk gebruik te maken van bestaande, reeds gefinancierde voorzieningen in de basisinfrastructuur, door arbeidsmatige dagbesteding (Wmo) en activering en toeleiding te combineren en door in te zetten op terugdringen tekorten Paswerk moet baten en lasten in evenwicht blijven.

6. Uitvoering

Het (concept) Koersdocument is ter advisering voorgelegd aan de Participatieraad. Het advies van de Participatieraad is ontvangen en wordt tegelijkertijd met het Koersdocument aan de commissie Samenleving voorgelegd.

Voor de verdere implementatie van het Koersdocument wordt een stappenplan met planning opgesteld. Per 1 juli 2016 wordt de nieuwe werkwijze bij nieuwe klanten toegepast.

7. Bijlagen

Koersdocument Werk en Inkomen

Het college van burgemeester en wethouders,

de secretaris

de burgemeester

8. Raadsbesluit

De raad der gemeente Haarlem,

Gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders

Besluit:

1. Het *Koersdocument Werk en Inkomen* vast te stellen en dit als beleidskader te hanteren.

Gedaan in de vergadering van

De griffier

De voorzitter